

Σύντομο Άρθρο

Η Θετικότητα που Φέρνει η Ορθόδοξη Θρησκεία σε Μια Κρίση

Μαρία Ειρήνη Αυγουλάς

Επιστημονικός Συνεργάτης, ATINER & Ερευνήτρια, Αυστραλία

Σε αυτό το σύντομο άρθρο θα συζητηθεί η θετικότητα που φέρνει η Ορθόδοξη Θρησκεία σε μια κρίση - συγκεκριμένα για τους Έλληνες της Αυστραλίας.

Η Μελβούρνη στην Αυστραλία έχει μια πολύ μεγάλη ελληνική κοινότητα. Μετά την ελληνική γλώσσα, η Ορθόδοξη θρησκεία είναι ιδιαίτερα σημαντική να διατηρηθεί και να μεταφερθεί στις επόμενες γενιές. Διότι κάνει καλό στην ευεξία και σε μια πιο αισιόδοξη στάση απέναντι σε προβλήματα υγείας. Παρόμοια δράση έχει και για στιγμές κρίσης. Τότε η θρησκεία για έναν ορθόδοξο Έλληνα της διασποράς, (η ηλικία δεν έχει καμία σχέση), είναι πολύ σημαντική.

Άτομα που πήραν μέρος σε έρευνες το διάστημα 2011-2016 στην Μελβούρνη, της Αυστραλίας, είναι οι πρωταγωνιστές αυτού του κειμένου μέσω της μεθόδου των συνεντεύξεων με την ερευνήτρια Δρ. Αυγουλά. Ειδικότερα, τα άτομα αυτά είπαν ότι η Ορθόδοξη θρησκεία τους έδωσε αυτό το κάτι παραπάνω ώστε να αντιμετωπίσουν μια κρίση, είτε είναι αυτή μια κρίση υγείας, είτε ένας χωρισμός για παράδειγμα. Η κουλτούρα είναι έχει βαρύτητα για έναν άνθρωπο και για έναν πληθυσμό γενικώς, αλλά είναι σημαντική και για την ευεξία και την υγεία (Lopez-Class et al., 2011, Unger & Schwartz, 2012). Η εμπειρία του μετανάστη και τον παιδιών του χρειάζεται μεγάλη υπομονή γιατί είναι μια αλλαγή ζωής (Miranda et al., 2011).

Οι Έλληνες πρώτα μετανάστεψαν στην μακρινή Αυστραλία το 1827, αλλά οι περισσότεροι ήρθαν μεταξύ των ετών 1945 και 1982, για μια καινούργια αρχή γιατί βλέπανε την Αυστραλία σαν μια χώρα με ευκαιρίες, ή όπως την χαρακτηρίζανε την «τυχερή χώρα» (lucky country)¹. Ενώ ζουν πολλά χρόνια στην Αυστραλία, οι περισσότεροι (εξαιρώντας το αν ήταν μικροί ή μεγάλοι σε ηλικία) προτιμούσαν να μιλάνε ελληνικά γιατί πολύ απλά ήταν ένα κομμάτι της ταυτότητάς τους. Σχετικά με την γλώσσα και την σημαντικότητά της έχουν γραφτεί πολλά (Feuerverger, 1989, Fishman, 1977, Giles & Johnson, 1981, Li, 1995). Και επίσης για την σημαντικότητά της σε σχέση με τους μετανάστες και τον ρόλο που παίζει στην γενικότερη υγεία τους (Unger & Schwartz, 2012).

¹Περισσότερα γι' αυτό το θέμα έχουν συζητηθεί λεπτομερώς από τις Avgoulas & Fanany (2021).

Γενικώς, οι μετανάστες προτιμούσαν να μου μιλάνε στα ελληνικά, αλλά μερικές λέξεις τις λέγανε στην αγγλική γλώσσα (για παράδειγμα - αλκοόλ, παγωτό, παιδιά, νοσοκομείο και καρκίνο). Όταν τους το ανέφερα, ότι δηλαδή στη ροή του ελληνικού τους λόγου χρησιμοποίησαν και αγγλικές λέξεις, μου έλεγαν με μεγάλη απογοήτευση για τον εαυτό τους ότι δεν ήξεραν πως έγινε αυτό, και ότι το ίδιο είχε γίνει και στην Ελλάδα όταν είχαν πάει για διακοπές. Αυτό μας δείχνει την σημαντικότητα της μητρικής γλώσσας (εδώ της ελληνικής), και ταυτόχρονα την γλώσσα της νέας πατρίδας (εδώ την αγγλική) (Forrest & Dandy, 2017).

Στις συνεντεύξεις οι μετανάστες μου έλεγαν πως θεωρούσαν την Ελλάδα ένα πιο υγιές περιβάλλον από αυτό που βρήκαν στην Αυστραλία. Για παράδειγμα:

«Όταν ήμουν παιδί έτρωγα κρέας μια φορά την εβδομάδα και ήταν φρέσκο. Έτσι δεν αρρωσταίναμε και δεν υπήρχαν τόσες αρρώστιες.»

«Ημασταν τυχεροί, διότι ο αέρας ήταν καθαρός και δεν υπήρχαν τόσα μικρόβια.»

Αυτό το ενστερνίζονταν και το πιστεύανε πολύ έντονα και οι νεότερες γενιές που ήταν γεννημένες στην Αυστραλία. Για παράδειγμα μου είπαν:

«τι να πρωτοπώ για την Ελλάδα, απλά είναι όλα καλύτερα, το φαγητό είναι πιο νόστιμο και πιο ποιοτικό, η ζωή καλύτερη, ο κόσμος είναι πιο χαρούμενος.»

Η ιατρική έχει τα θεμέλια της στην Ελλάδα και ένα καλό παράδειγμα είναι ο πατέρας της, ο Ιπποκράτης. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα γνώριζαν ότι η θεραπεία μιας αρρώστιας ήταν διαφορετική στην Ελλάδα όταν ήταν παιδιά σε σύγκριση με τώρα που είναι μεγάλοι στην Αυστραλία.

«Θυμάμαι τη μητέρα μου να μου κάνει εντριβές και να μου δίνει να πω ζεστά.»

«Ο καθαρός αέρας βοηθούσε όταν ήμουν άρρωστος.»

«Είχα αμυγδαλές και μου τοποθέτησαν μια ζεστή πετσέτα στο λαιμό για να μην πάθω μόλυνση.»

Για την Ελλάδα σήμερα, μου είπαν ότι τους στεναχωρεί και πολλές φορές με δάκρυα και πόνο μου λέγανε ότι η Ελλάδα που θυμούνται δεν υπάρχει πια, καθώς και ότι η Ελλάδα και οι Έλληνες εκεί άλλαξαν και γενικώς τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά από ότι θυμόντουσαν. Επίσης ότι όταν συγκρίνουν την Ελλάδα τώρα με την Αυστραλία και γενικότερα τη ζωή στην Αυστραλία τη βρίσκουν καλύτερη, και έτσι βλέπουν θετικά το ότι μετανάστευσαν στην Αυστραλία για πολλούς λόγους, και κυρίως όσον αφορά τα θέματα υγείας. Γιατί όσο δύσκολα ήταν τα πρώτα χρόνια, τόσο καλύτερα είναι τα γεράματά τους - έχουν τα καλύτερα από τους δύο κόσμους, την

ελληνική τους ταυτότητα από τη μία και την αυστραλέζικη υπηκοότητα από την άλλη.

Αυτό που βλέπουμε είναι πολλά συναισθήματα - νοσταλγία, αγάπη, πόνο και κατανόηση ότι η Ελλάδα στην οποία μεγάλωσαν και την οποία θυμούνται άλλαξε πολύ. Κάτι που βρήκα αρκετά ενδιαφέρον ήταν όταν το ότι οι συμμετέχοντες της έρευνας αυτής βρίσκουν τις παροχές υγείας καλύτερες στην Αυστραλία άλλα την ευεξία και την ψυχική υγεία/ισορροπία καλύτερες στην Ελλάδα.

«Όσο δύσκολα και να ήταν τα πράγματα εδώ τα ξεπεράσαμε. Όταν τα παιδιά μου ήταν μικρά και ήταν άρρωστα τα πήγαινα στο γιατρό, έπαιρνα ότι χάπια χρειαζόντουσαν. Στην Ελλάδα από ότι θυμάμαι ήταν πολύ δύσκολα για τους γονείς μας. Εκεί πέθαινε ο κόσμος και δεν ξέραμε από τί - τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα.»

«Η ζωή στην Ελλάδα σε σύγκριση με αυτή που γνωρίσαμε στην Αυστραλία ήταν πολύ διαφορετική. Στην Ελλάδα όλα ήταν ωραία, ξέγνοιαστα και ήρεμα, ενώ εδώ στη μακρινή Αυστραλία η ζωή μας άλλαξε εντελώς - εδώ η ρουτίνα ήταν δουλειά - σπίτι. Και πάλι τα ίδια την επόμενη μέρα.»

«Εδώ δουλεύουμε και δουλέψαμε πολύ σκληρά - εκεί (στην Ελλάδα) δεν έχουν την ίδια αγωνία που έχουμε εμείς εδώ (στην Αυστραλία). Στην Ελλάδα τώρα τα πράγματα είναι πιο δύσκολα άλλα ακόμα τα μαγαζιά και οι καφετέριες είναι γεμάτες. Δεν καταλαβαίνω.»

«Στην Ελλάδα όλο λένε ότι δεν έχουν λεφτά άλλα την καλοπέραση την ξέρουν καλά - είναι να τους ζηλεύεις. Θυμάμαι παιδί πήγαινα στα χωράφια για δουλειά, έπαιρνα ένα κρεμμύδι και λίγο ψωμί και το έτρωγα - χωρίς κανένα άγχος - εκεί δούλευα αλλά ερχόμουν σπίτι τραγουδώντας το βράδυ.»

Στη συνέχεια παραθέτω λόγια, πρώτα από μια μετανάστρια και έπειτα από μια νέα κοπέλα γεννημένη στην διασπορά.

«Διάφορες τελετουργίες της εκκλησίας - ειδικά σε μια ασθένεια - για παράδειγμα το άγιο ευχέλαιο - βοηθάει σε μια ασθένεια - όχι μόνο αυτόν που είναι άρρωστος αλλά και την οικογένειά του - της κάνει καλό, δίνει σε όλους δύναμη και κουράγιο.»

«Την πιστεύω [μαγεία] γιατί μου συνέβη στο παλιό μου σπίτι. Ένα βράδυ, και αφού συνέβη, πήγα κατευθείαν στην εκκλησία. Ένα βράδυ, πήγαμε να δούμε μια παράσταση στην πόλη με ξαδέρφια, μια κανονική βραδιά, τίποτα περίεργο. Πήγα για ύπνο ακούγοντας σκύλους να γαβγίζουν και, ως έφηβη, ακούς όλες τις ιστορίες ότι αν γαυγίζει σκύλος, υπάρχει κακό πνεύμα. Αυτό το έμαθα από το σχολείο και τους φίλους, όχι από τη γιαγιά μου, αλλά και από το διαδίκτυο. Γιατί όταν ξεκινάς να διαβάζεις πράγματα στο διαδίκτυο, δεν μπορείς να σταματήσεις. Ξύπνησα και είχα ένα ρολόι δίπλα στο κρεβάτι μου. Ήταν ψηφιακό, είχε φως και έβλεπα πάντα την ώρα και έριξα μια ματιά και ήταν γύρω στις 3 το πρωί. Ξέρεις πώς λένε ότι στις 3 η ώρα βγαίνουν όλα τα πνεύματα. Πήγα να κουνηθώ και να ξαναπάω στο κρεβάτι. Δεν μπορούσα να το κάνω. Δεν μπορούσα να το κάνω.»

Δεν μπορούσα να κουνηθώ και μετά κοίταξα στην πόρτα μου, και υπήρχε μια τεράστια μαύρη φιγούρα. Κάνω να ουρλιάξω. Δεν μπορούσα να ουρλιάξω. Δεν μπορούσα να κουνηθώ. Ένωσα ότι κάτι καθόταν από πάνω μου. Δεν μπορούσα να αναπνεύσω και θυμάμαι ότι άρχισα να κλαίω. Φρίκαρα. Δεν ήξερα τι συνέβαινε. Το πρώτο πράγμα που έκανα, γιατί είναι το μόνο που ξέρω από καρδιάς, ήταν να απαγγείλω την προσευχή του Κυρίου, γιατί στο ελληνικό σχολείο, πάντα τη λέγαμε, και μετά κατάφερα να κοιμηθώ, και δύο ώρες αργότερα, συνέβη ξανά, και είχε μετακινηθεί από την πόρτα μου, βρισκόταν από πάνω μου. Τρελάθηκα και δεν μπορούσα να ουρλιάξω. Ήθελα απλώς να ουρλιάξω και να φωνάξω βοήθεια. Δεν μπορούσα να κουνηθώ. Δεν μπορούσα να αναπνεύσω και ήμουν σε κατάσταση πανικού. Το επόμενο πρωί, δεν ήξερα πώς να εξηγήσω τι συνέβη. Ένας από τους οικογενειακούς μας φίλους είναι ιερέας και πήγα στη μαμά μου, «Πρέπει να του τηλεφωνήσεις». Πρέπει να τον δω.» Πήγα και μίλησα στον ιερέα και είπε ότι πρέπει να κάνουμε κάτι γι' αυτό. Όταν μιλήσαμε, μου έδωσε μια μικρή προσευχή να διαβάζω κάθε βράδυ και μου είπε ότι, αν συνεχιστεί κάτι άλλο, να επιστρέψω. Πέρασαν δύο εβδομάδες, και μετά ένα βράδυ, από το πουθενά, ζύπνησα και σηκώθηκα στο κρεβάτι μου, και το μόνο που θυμάμαι είναι να ακούω όλες αυτές τις φωνές και δεν μπορώ καν να το εξηγήσω. Όλες αυτές οι φωνές γύρω από το κεφάλι μου, και έλεγα: «Όχι, δεν είναι εντάξει, και αυτή τη φορά, μπορούσα να κουνηθώ, οπότε σηκώθηκα και έτρεξα. Έτρεξα στη μαμά μου και της είπα ότι πρέπει να επιστρέψουμε [να δούμε τον ιερέα]. Την επόμενη μέρα, επιστρέψαμε, και ο ιερέας με πήγε μπροστά στην εκκλησία και έκανε αυτή τη μαζική προσευχή και με έβαλε κάτω από, όχι μανδύα (το φόρεμα που φοράει ο ιερέας), και από τότε δεν έχει συμβεί ξανά. Μου είπε ότι θα μπορούσε να ήταν είτε κάτι που ήταν λάθος μέσα μου, είτε κάτι που ήθελε να μπει στο κεφάλι μου και ήθελε να μου κάνει κακό. Ζήτησα να δω έναν ιερέα γιατί αυτό είναι κάτι που ένας γιατρός δεν μπορούσε να καταλάβει, μια κατάληψη από ένα κακό πνεύμα. Θα πίστευαν ότι το χάνω, αλλά αν πας σε μια εκκλησία και το πεις αυτό, θα καταλάβουν. Επέλεξα την εκκλησία γιατί πάντα ήξερα ότι μπορεί να βοηθήσει γιατί είχαν συμβεί πολλά πράγματα. Η μαμά μου έχασε την αδερφή της από καρκίνο όταν ήμουν πολύ μικρή και πάντα μου έλεγε ότι θα πήγαινε στην εκκλησία ή θα έπαιρνε έναν ιερέα για υποστήριξη και για να τη βοηθήσει να προετοιμαστεί, και έτσι ήξερα αμέσως ότι έπρεπε να κάνω αυτό.»

Οι συμμετέχοντες που αναφέρονται στο άρθρο - είχαν πολλά συναισθήματα (άλλοτε χαράς και άλλοτε πόνου) και βαθιά γνώση και πολλές εμπειρίες για το θέμα της μετανάστευσης και την ζωή τους στην Αυστραλία.

«Με πήγανε στην Αθήνα στο λιμάνι του Πειραιά, και όταν ήμουν εκεί την ώρα που ήταν να φύγουμε - Θεέ μου αν ήξερα κολύμβηση σου ορκίζομαι θα έφευγα, τον θάνατο δεν τον φοβόμουν, οι Ελληνίδες γυναίκες είναι σαν την Μπουμπουλίνα, δεν φοβούνται τίποτα. Δεν ήθελα να φύγω από την πατρίδα την Ελλάδα, ακόμη και αν στην Αυστραλία πήγαινα στην αδερφή μου που με αγαπούσε πολύ.»

«Ήρθαμε εδώ, καλά ήταν αλλά δεν ξέραμε κανέναν - ούτε την γλώσσα. Αλλά τα μάθαμε όλα, λίγο δύσκολα - ειδικά για εμένα ο πρώτος χρόνος ήταν πολύ δύσκολος. Ένωθα λύπη και πολύ φόβο. Ειδικά όταν έκανα παιδιά ένιωσα φόβο

«ότι κάποιος θα έρθει και θα μου τα πάρει και όλο αυτό μου προκαλούσε πολύ άγχος. Όμως αγαπώ την Αυστραλία, η Αυστραλία μας έκανε ανθρώπους.»

Το παραπάνω μου το είπαν πολλοί - ότι η Αυστραλία τους έκανε ανθρώπους. Κάτι άλλο που είπαν πολλοί ήταν ότι όλα ήταν πάρα πολύ δύσκολα, διαφορετικά και ότι ένιωθαν μόνοι και για συντροφιά και παρηγοριά τους είχαν την θρησκεία τους, και την πίστη στον Θεό και την Παναγιά. Όλοι οι συμμετέχοντες στις έρευνες που έχω κάνει είχαν την ίδια ελπίδα, το ίδιο όνειρο - ότι μια μέρα, στο μέλλον θα επιστρέψουν στην Ελλάδα, στην πατρίδα τους. Αλλά δυστυχώς για λίγους έγινε πραγματικότητα.

«Όλοι είχαμε το ίδιο όνειρο - να μείνουμε στην Αυστραλία για λίγα χρόνια μόνο και μετά να επιστρέψουμε στην Ελλάδα - στην πρώτη πατρίδα μας, γιατί με τον καιρό η Αυστραλία έγινε η δεύτερή μας πατρίδα.»

«Από την στιγμή που ήρθαμε όλα άλλαξαν, ήταν όλα πολύ διαφορετικά. Κάναμε ότι έκαναν οι Αυστραλοί. Κρατήσαμε την ελληνική γλώσσα, το ελληνικό φαγητό και τον τρόπο που μαγειρεύουμε, την κουλτούρα μας, και την θρησκεία μας. Αλλά γενικώς κάναμε ότι έκαναν οι Αυστραλοί. Οι τρόποι μας και ο τρόπος ζωής μας άλλαξε. Εδώ έχουν τάξη και αυτό μου άρεσε.»

«Όλοι μας ήρθαμε εδώ με το ίδιο όνειρο ότι η μετανάστευση ήταν προσωρινή και μια μέρα θα πάμε και πάλι σε ελληνικό χώμα και στην Ελλάδα - αλλά το *Fawkner* και το *Springvale*² γέμισαν με ελληνικά νιάτα που γέρασαν στην ξενιτιά.»

Αν εξαιρέσουμε τις διάφορες δυσκολίες (δύο παραδείγματα θα δώσω που αφορούν στο θέμα της γλώσσας και της ικανότητας συνεννόησης - πρώτον μια κύρια πήγε να πάρει αυγά και για να την καταλάβουν έκανε την κότα και δεύτερον ήταν μια φορά ένας κύριος που πήγε να πάρει γραμματόσημα και συνεννοήθηκε με σχήματα στα χεριά - αυτά είναι μόνο δύο παραδείγματα μέσα στα πολλά παραδείγματα των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν οι μετανάστες την εποχή εκείνη) που αντιμετώπισαν οι συμμετέχοντες εδώ και γενικώς οι μετανάστες - έχουν δείξει δύναμη, και πολύ θάρρος - που έχει κληρονομηθεί και στις γενιές που γεννήθηκαν στην διασπορά. Ένα άλλο παράδειγμα που θα συζητήσω απάνω στο τη ζωή στην Αυστραλία άλλαξε με αίτια την μεσαστεί είναι αντί της υγείας. Όταν συγκρίνουμε το τι γίνεται στην Ελλάδα με το τι γίνεται στην Αυστραλία, αυτό που βλέπουμε είναι μια βελτίωση όσον αφορά την υγεία - οι μετανάστες και οι οικογένειές τους είναι πιο υγιείς και η φροντίδα της υγείας τους είναι καλύτερη στην Αυστραλία.

Γενικώς οι μετανάστες και τα παιδιά και εγγόνια των μεταναστών έχουν πετύχει πάρα πολλά στην Αυστραλία σε διάφορους τομείς, και γενικώς οικονομικά μερικά παραδείγματα είναι στην Ιατρική, στο Νόμο, στο Κράτος στην Παιδεία και στις Επιχειρήσεις. Αυτό έχει κάνει τη ζωή πιο άνετη και καλή - και αυτό το καλύτερο αύριο μαζί με την δυνατή τους πίστη τους έδωσε την δύναμη να ζουν στην διασπορά και να πηγαίνουν μόνο ταξίδια στην

²Αυτές οι περιοχές (Fawkner / Springvale) έχουν κοιμητήρια.

πατρίδα Ελλάδα, εκεί που τους υποδέχονται σαν τουρίστες και τους λένε ξένους.

Βιβλιογραφία

- Avgoulas, M. I., Fanany, R. (2021). The Significance of Community for Greek Australians Living in Diaspora. *Athens Journal of Social Sciences* 8(4): 221-230.
- Feuerverger, G. (1989). Jewish-Canadian Ethnic Identity and Non-Native Language Learning: A Social-Psychological Study. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 10(4): 327-357.
- Fishman, J. A. (1977). Language and Ethnicity. In H. Giles (ed.), *Language, Ethnicity, and Intergroup Relations*. London: Academic Press.
- Forrest, J., Dandy, J. (2017). Proficiency in English, Linguistic Shift and Ethnic Capital: An Intergenerational Analysis of Non-English Speaking Background Immigrant Groups in Sydney, Australia. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 39(2): 111-123.
- Giles, H., Johnson, P. (1981). The Role of Language in Ethnic Group Relations. In J. Turner, H. Giles (eds.), *Intergroup Behavior*, 199-243. Oxford, UK: Blackwell.
- Li, J. J. (1995). *Heritage Language Retention in Second-Generation Chinese Americans*. Unpublished Ph.D. Thesis. Los Angeles: University of California.
- Lopez-Class, M., Castro, F. G., Ramirez, A. G. (2011). Conceptions of Acculturation: A Review and Statement of Critical Issues. *Social Science & Medicine* 72(9): 1555-1562.
- Miranda, P. Y., González, H. M., Tarraf, W. (2011). Pathways Between Acculturation and Health Does the Measure Matter? *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 33(4): 524-539.
- Unger, J. B., Schwartz, S. J. (2012). Conceptual Considerations in Studies of Cultural Influences on Health Behaviors. *Preventive Medicine* 55(5): 353-355.